

da se posvetijo delu pri organizaciji, da bi bili še gnetno oškodovani. Učiteljstvu ne bo težko dokazati in še ne bojim povedati javno in odkrito, da žrtve in delo pri organizaciji niso plačane in ne bodo plačane nikdar. Ako ni učiteljski stan sposoben, da vzdrži aparat, ali ne smatra za potrebno vzdrževati organizacije, potem je bolje, da danes sklene likvidacijo, kakor jutri! Poglejte malo po drugih stanovih!

Upam pa, da ta materialistični nazor nekaterih ni zajel večine in so to samo pojavi, ki izvirajo iz nepoučenosti o delu, ki ga vrši organizacija prav v sedanjem težkem času. Zato je dolžnost nas vseh, da povsod in ob vsaki priliki pobijamo zgolj materialistično naziranje o pomenu organizacije in pokažemo članstvu tudi na socialne in etičke vrednosti, ki jih ima organizacija.

Članstvu je treba predložiti vse naloge, ki jih vrši organizacija in ki ji dajejo stalno vrednost. Ako ne more sekcija takoj uspeti v vseh slučajih, je to pripisovati globljim okoliščinam, s katerimi mora računati sekcija in tudi članstvo.

Ako se bo vsak član točno držal osvojenih skupnih načel in bo podpiral svoje osebne interese koristi celokupnosti ter čuval svojo korektnost v vseh ozirih, smo lahko prepričani, da bo končna zmaga na učiteljski strani.

TAJNISKO POROČILO.

(Poročal tajnik tov. Kobal.)

Vodstvo sekcije je ob sodelovanju z ožjimi organizacijskimi sodelavci razmislilo na šestih sestankih o splošnih organizacijskih zadevah in o ukrepih za doseg čim ugodnejšega gnotnega položaja učiteljstva.

Tajniški posli tekom zadnjih let neprestano naraščajo. Organizacija je razpredla svoje delovanje tako, da sega njen vpliv na vsa področja javnega življenja. Deloma v preteklem, deloma v tekočem upravnem letu so se v našem okoliščju na novo osnovali, oziroma formirali odseki: Odsek za šolski radio, časnikarski odsek, ekskurzijski odsek in gospodarski odsek. Ker tajnik sekcije ni mogel več sam zmagovati naraslega dela, mu je bil na prvi seji razširjene eksekutive dodeljen v pomoč prvi namestnik v upravnem odboru M. Kumelj, str. učit., na ljublj. gluho-nemnici.

Naša najvažnejša notranja organizacijska zadeva v dobi po skupščini je bila reorganizacija sreskih učiteljskih društev v smislu pravil JUU. Na svojih občnih zborih so sreska učiteljska društva poverjeništvu UJU likvidirala. Ustanovila so se nova društva sreskih učiteljskih društev, ki so prevzela vso imovino likvidiranih društev. Sresko učiteljsko društvo v Marenbergu se je pri tem radi maloštevilnosti članstva in iz tega izhajajočega slabega gnotnega položaja združilo s sreskim učiteljskim društvom za srez Dravograd, ki je prevzelo tudi vso imovino tega društva. V enakem položaju je bilo Savinjsko sresko učiteljsko društvo JUU za Vranski sodni okraj, ki je zato po izvršeni likvidaciji pristopilo k sreskemu društvu v Celju.

Ker sta bila med tem tudi sreza Črnomelj in Metlika priključena Dravski banovini, je belokranjsko učiteljsko društvo prešlo v območje naše sekcije.

Sresko društvo poverjeništvu UJU za Maribor levi in desni breg, ki je obstajalo iz dveh političnih in šolskih srezov, je izvedlo po izvršeni likvidaciji v smislu pravil delitev v sresko društvo Maribor desni in Maribor

levi breg. Obe društvi sta po številu članstva dovolj močni, njuno delovanje pa bo spričo manjšega teritorialnega obsega olajšano.

Po končani reorganizaciji šteje sekcija 33 sreska društva.

Ko govorimo o reorganizaciji, moramo omeniti tudi formacijo sreskih društev. Pravila določajo: »Banovinske sekcije formirajo sreska društva JUU po političnih, odnosno šolskih srezih ali drugače po terenskih razmerah...« Prvi dve določbi sta povsem jasni.

Na osnovi teh dveh določil v novih pravilih bi mnogo naših sreskih društev, čijih teritorialna osnova so sodno-upravne administrativne enote — sodni okraji, ne imelo pravice do obstoja. Radi tega je predlagala naša sekcija, da se vnese v pravila dostavek: In po sodnih okrajih. Izvršni odbor je naš predlog sprejel, izpremenil pa je njegovo besedilo v toliko, da je vnesel v pravila mesto besedila: in po sodnih okrajih besedilo: ali drugače po terenskih razmerah. Da v izpremenjenih pravilih niso izrecno navedeni sodni okraji, je iskati vzroka v tem, ker v Srbiji nimajo okrajnih sodišč.

Pri formiranju sreskih društev se moramo držati zato le, če obstoječih administrativnih enot, pa najsi so potem samostojne v politično-, šolsko- ali sodno-upravnem pogledu. Zeljam poedincev, ki so nasprotno tem določitvam, zato sekcija ne more ugoditi, ne more pa jim ustreči tudi iz tega oziroma, ker bi na ta način formacija ne bila nikdar končana in bi društveni teritoriji ne bili nikoli trdno zaokroženi. Organizacija pa mora biti predvsem na notranj urejena, če naj posveča vse svoje sile zunanemu delu.

Pri poročilu o naših sreskih društvih moram nekoliko točneje osvetliti razmere v črnomeljskem sreskem društvu. Društvo šteje 39 članov, ki jih je izkazalo v svojem članskem izkazu, poleg teh pa se je prijavilo še 49 drugih, ki so izjavili, da pristopajo kot člani v sresko društvo s pridržkom, da plačujejo le golo članarino društvu, sekciji in centrali, odklanjajo pa vsa plačila, ki so po sklepu ban. skupščine sestavni del članarine, tako naročnino za stanovski tisk in prispevek za učit. naraščaj in pevski zbor. Ker je banovinska skupščina najvišji forum naše sekcije in moramo njene sklepe brezpogojno izvrševati, sekcija tako prijavljenih omenjenih 49 tovarišev ne more sprejeti za člane.

Dopisovanje med sekcijo in članstvom se ima vršiti po svoječasnem sklepu širjega sosveta in pokrajinske skupščine iz leta 1930, preko sres. učit. društev. Prosim zato vse navzoče predsednike sreskih učiteljskih društev, da poučijo članstvo na prvem svojem zborovanju, naj se obrača na nas le preko svojega društva.

Na ta način je društvo informirano o našem delu, na drugi strani pa ima v rokah kopijo naše rešitve in odslej lahko samo rešuje podobne primere.

Poštninska prostost. Odposlana je bila vloga, da bi bilo dopisovanje sekcije in njenih edinic poštne prosto tudi s prosvetnimi oblastmi.

Uredba o ocenjevanju naravnih stanovanj.

19. septembra so prinesli dnevni listi določbe uredbe o ocenjevanju naravnih stanovanj. Njeno pezo čuti vse učiteljstvo, ki uživa naravno stanovanje.

Ko smo zvedeli iz časopisa za gornjo uredbo, je sekcija predložila spomenico našim ministrom dr. Kramerju in dr. Puclju,

odposlala pa jo je tudi I. O. v Beograd. Naši glavni zahtevi sta bili: 1. ocenitev naravnega stanovanja za učiteljstvo naj ne bo višja od stanarine po šol. zakonu iz leta 1929.; 2. odtegljaji za naravna stanovanja naj se stekajo v blagajno prizadetih občin, ki bodo s tem interesirane na zidanju naravnih stanovanj za učiteljstvo.

V okrožnici št. 552 smo obvestili članstvo tudi o naših ukrepih za doseg komisijske ocenitve stanovanj.

Šolski upravitelji so imeli po vseh dosežanih zakonih upraviteljske doklade in prosta naravna stanovanja. Šol. zakonom so izgubili doklade, z uredbo pa tudi brezplačna stanovanja. Ker so šolski upravitelji hišni oskrbniki in upravniki šol, poslopij, naj uvažajo ugodnosti brezplačnih stanovanj.

Obširno in z zakonskimi določili utemeljeno spomenico v gornjem smislu smo že drugič poslali obema našima ministroma in izvršnemu odboru v Beograd. Predložili smo jo preko I. O. tudi ministrstvu financ s prošnjo, da radi navedenih pomanjkljivosti uredbo o ocenjevanju nat. stanovanj za učiteljstvo ukinje in izda v sporazumu z ministrstvom prosvete novo uredbo v smislu naših zahtev.

Uspeh našega prizadevanja je napovedana izprememba uredbe. O tem smo čitali v dnevnem časopisu in je zadevno vest potatnil tudi U. T. v zadnji številki. Kakšna so podrobna določila nove uredbe, nam ni znano, zato tudi ne vemo, v koliko je ministrstvo financ ugodilo našim upravičenim zahtevam.

Dajatve v naravi. Poleg naravnega stanovanja uživa učiteljstvo tudi druge naravne dajatve. Sekcija dela na to, da izide zakonska določba glede kuriva, razsvetljave in zemljišča, do katerih ima učiteljstvo pravico po zakonu o narodnih šolah iz l. 1929. Zadevna vloga je že bila odposlana v Beograd.

Za vse slučaje premostitve, ki so bili javljeni sekciji, se je izvršila ponovna intervencija na banski upravi, v slučaju potrebe pa smo intervenirali preko I. O. direktno pri ministrstvu prosvete.

Za zaščito članstva je uvedla sekcija poseben obrazec, ki ga je poslala v par izvodih vsakemu sres. učit. društvu. Ker je izkušnja pokazala, da je obrazec pomanjkljiv, smo vprašanja na poli izpopolnili. Sreska društva ga prejmejo v 4 izvodih tekom par dni. Društvene predsednike naprošamo, da vpišejo spodaj v rubriki: »Izjave društev« vse, kar jim je znanega o slučaju in osvetljuje zadevo. Vidiranje podatkov s štampiljko in podpisom preds. nam vsekakor ne zadostuje.

Kontraktualci in dnevničarji.

Sekcija se je pismenim putem in z ustnimi intervencijami prizadevala, da sprejme v službo kontraktualce, od katerih čakajo nekateri na namestitev že leto dni in več. Mnogo kontraktualcev je bilo že sprejetih, 54 pa jih čaka še nameščenje. Ravno tako se je zavzela organizacija za učitelje dnevničarje. Čim bo podpisana pogodba, bodo prevedeni za kontraktualce.

Naše stališče do izvenorganizacijskih učiteljskih ustanov smo obrazložili v okrožnici št. 806. Ne gre tu le za Pedagoško centralo v Mariboru, marveč za vse naše ustanove sploh. Sicer pa bomo o tem še razpravljali.

Stališče organizacije do bivšega odbora društva učiteljce je znano iz objav v U. T.

Delo v odsekih.

1. Gospodarski odsek je ustanovljen, ni pa se še formiral. Člani v gospodarskem sve-

tu se sklicujejo na sejo, čim bo sestavljen program za njegovo delo. Glavne smernice za delo tega odseka so podane na l. strani zadnje (22.) števil. U. T. V gospodarskem svetu bodo zastopali organizacijo tov.: Skulj Andrej, Grum Rado, Grčar Viktor, Voglar Fran in Brezovar Matija, od naših izvenorganizacijskih gospodarskih ustanov pa njihovi predsedniki oz. namestniki. Pristanek na sodelovanje v gospodarskem svetu so dale vse naše gospodarske ustanove razven bivšega društva učiteljce, ki je sodelovanje odklonilo z motivacijo: »ker ne vedo, v kakšni obliki bodo obstojale«, in razen zdraviliškega doma v Rogaschi Slatini.

2. Šolsko upravni odsek je na dveh sejah reševal zadeve šolske uprave značaja in zaščito članstva. V odseku sodelujejo tov.: Skulj Andrej, Vode Angela, Engelmanova Mira, Hren Anton, Lampret Fortunat, Polak Janko, Šmajdek I., Štrukelj I. in Kumelj M.

V svrhu obravnavanja vlog »Zaščita članstva« je bil osnovan na 2. seji pododsek, čigar naloga je ugotavljati stvarno stanje v posameznih primerih in stavljati potem predloge Š. U. O. za nadaljne ukrepe.

3. V odseku za narodno izobraževanje so tov.(ice): Mlekuž Vekoslav, Petrovec Ciril, Ribičič Josip, Celnar Anka.

4. V odseku za nadaljevalno šolstvo so: Grčar Viktor, Grum, Hofbauer, Polak, Završnik Alfonz za trgovsko in obrtno nad. šole, Verk, Pleškova in Mešičkova pa za kmetško in gospodinjstvo nadaljevalne šole.

5. Odsek za šolski radio. Naš odsek za »šolski radio«, ki ga je osnovala kr. banska uprava in ki ga tudi subvencionira, je imel doslej 7 sej. Predsednik tega odseka je prof. André Leopold, ki je obenem tudi zastopnik banske uprave. V odboru so: Dr. Capuder Karel in univ. prof. inž. Osana Marij, kot zastopnika radio postaje, Lampe Josip in Rupnik Branko zastopata mešč. šole, dalje so v odboru: prof. Kuret Niko iz Kranja ter Dimnik Ivan, Skulj Andrej, Ribičič Josip, Mlekuž Vekoslav, Kržišnik Ivan, šolski upravitelj iz St. Petra pri Novem mestu in Rupnik Josip, šolski upravitelj pri Sv. Emi.

Ker je tov. Mlekuž Vekoslav odločil radi prezaoplenosti v seji dne 13. novembra tajniške posle, je odbor kooptiral v odsek Engelman Miro, ki je prevzela tajništvo.

Prva šolska oddaja je bila 3. novembra. Do božiča smo imeli 14 oddaj, ker se vrše redna predavanja dvakrat tedensko. Odbor je sestavil že tudi program do Velike noči ter ga objavil v Prosveti.

Da se omogoči nabava aparatov čim večjemu številu šol, bodo dobile one šole, ki imajo v ta namen že nekaj denarja zbrane, podporo od banske uprave v višini 25 % nabavnih stroškov. Tozadevno okrožnico bodo dobile v kratkem vse šole.

6. Odsek pevskega zbora: V odseku so: Supančič Drago, Miheličeva, Selanova, Cerut, Širok, Zupančič Jože, Rakova, Rupret, Travnova in Tavčar. Delo odseka vam je znano iz poročil U. T. Pevski odsek je eden naših najagilnejših odsekov in njegovo delo pripomore v veliki meri do dviga našega stanovskega ugleda. Zato zasluži vse naše pozornosti in priznanja.

7. V odseku za učiteljski naraščaj so: Mlekuž, Likozarjeva in Hartmanova. Našemu stanovskemu naraščaju je treba posvečati vso skrb, da bomo dobili nekoč res dobre učitelje in vnete organizacijske delavce. Sekcija

Anton Gnus — sedemdesetletnik

Anton Gnus, šolski ravnatelj v p. na Doli pri Hrastniku.

Pičlo uro od hrastniške postaje leži prijazna, tipična slovenska vas v tih dolini, skromna, kakor slavljenec, ki praznuje 17. januarja sedemdesetletnico svojega rojstva. To je naš vzorni tovariš Anton Gnus, krepak po svoji mladeniški postavi, čil in svež po svojem duhu. Kdo ne pozna te markantne osebe? Delo za domovino, za narod in državo — je bil vedno Tvoj vzor. Delaven kakor mravlja vršiš še danes vztrajno in neumorno vse mnogobrojne posle, ki Ti jih je zaupalo ljudstvo, učiteljstvo, javnost.

40 let si vzgajal deco v koristne člane človeške družbe. Za Tvoje pedagoško delo Te je že davno odlikovala šolska oblast z na-

slovom »šolski ravnatelj«. Prejel si tudi zaslužen odlikovanje Sv. Save. Zaslužil si za svoje delo še več, mnogo več! Najlepše odlikovanje pa je visoko spoštovanje Tvoje osebe v vseh krogih.

Tvoje organizatorične sposobnosti je spoznalo tudi učiteljstvo in Te izvolilo že v mladih letih za predsednika laškega učiteljskega društva. Dolgo vrsto let si vodil to društvo z vzorno vestnostjo. Kot predsednik si se udeleževal raznih organizacijskih sej in skupščin. Tu si prišel v stik z drugimi odličnimi šolniki in tovariši, kjer si se vedno udeleževal z modrimi in preiščljenimi predlogi in nasveti. Vodilni tovariši so kmalu spoznali Tvoje organizatorične zmožnosti in Te izvolili v vodstvo organizacije. Bil si desetletja član upravnega odbora bivše »Zveze jugoslovanskega učiteljstva«. Mnogo zaslug imaš, da se je ustanovilo kmalu po letu 1918. Združenje jugoslovanskega učiteljstva. Izvoljen si bil za člana glavnega odbora UJU v Beogradu. Pri pokrajinski organizaciji pa si bil poverjenikov namestnik. V težkih, najtežjih časih, ki jih je preživljala organizacija, si po odstopu poverjenika leta 1926. vodil modro in prevdarno poverjeniške posle do skupščine v Celju leta 1926. Če za drugo ne, mora biti Tvoje ime zapisano z zlatimi črkami v razvoju naše organizacije prav za ta čas! V dno duše si bil prepričan, da je bila organizacija tedaj na pravi poti.

Celo vrsto let si bil v okrajnem šolskem svetu in kasneje v višjem šolskem svetu neustrašen zagovornik učiteljskih pravic, kot šolnik in pedagoški strokovnjak izvršnih svetovalec v vseh šolskih vprašanjih. Naš stan si je mogel le čestitati, da je imel v Tvoji osebi tako odličnega zastopnika v šolskih korporacijah.

Izredne so Tvoje gospodarske zmožnosti. Vsestransko globoko veržiran v raznih panogah javnega gospodarskega življenja si ustanovil posojilnico na Doli, ki jo še danes vzorno vodiš. Mnogo let si bil član upravnega odbora Učit. tiskarne, ki si jo krepko podpiral v najtežjih časih. Tvoje delo in zaslug je Učit. zdraviliški dom v Rog. Slatini, ki mu še danes načeluješ. Doma si ustanovil gasilsko društvo, čitalnico in Sokolsko društvo. Bil si vedno nosilec napredne in nacionalne misli in si kot tak izvojeval v pred-

vojni dobi marsikako pravico slovenskemu ljudstvu. Smelo lahko trdimo, da je velika Tvoja zasluga, da ima Dol veliko in moderno šolsko poslopje, ki se z njim lahko ponša daleč na okrog.

Dol bo pa trajen spomenik ostalega Tvojega neumornega dela; kajti s posojilnico, vodovodom in drugimi gospodarskimi napravami v svojem kraju si dal ljudstvu tako trdne temelje, da Te bodo pomnile še pozne generacije. Vzor si pravega učitelja, kakor bi morali biti vsi z ozirom na šolsko in izvenšolsko delo.

Ob sedemdesetletnici Ti kličemo iz vsega srca: »Še na mnoga leta!»

Naš rod in kritiki.

V zadnjem času sem čul nekaj kritik o »Našem Rodu«. Priznavam, da je vsaka kritika jako zdrava, ako je stvarna in utemeljena, ako nudi obenem tudi zdravilo za ozdravljenje oz. izboljšanje kritiziranega.

»Našemu Rodu« se očita vse mogoče: slabo urejanje, da ne ustreza svojemu namenu, predvsem pa, da nudi premalo snovi za nižje razrede, preveč pa za višje oz. za učence meščanskih šol. Morda bo nekaj resnice v vsem tem, a da bi izjavljali, da je naš mesečnik le za uredniški koš, da je za nič, da je urejan brez smisla in gotovih smernic etc., delamo uredniku in vsem sodelavcem toliko krivice, da je oni, ki hoče biti vsaj malo objektivni, ne more prenesti kar tako mirno!

Težko je urejevati mladinski list, ki je namenjen različnim otroškim starostnim dobam: kar zanima 8letnega fantička, že morda ne zanima deklice njegove starosti, kaj šele 13letnika in obratno! Pravi umetnik mora biti urednik, ki hoče vsemu temu zadostiti. Poudarjati pa moram, da se je pri našem mesečniku to izredno posrečilo.

Na brezniki šoli, kamor me je vrgla usoda, smo vpeljali od 3. šolskega leta dalje obvezno naročitev za vse učence in učenke. Pa kakšno je vedno izpraševanje po novi številki, ko se približa 20. vsakega meseca, kakor bi moral redno izhajati »Naš Rod«. Kako je treba deco sleherni dan, ker je obi-

čajna zamuda, pogovarjati in miriti, ker njena nestrpnost je z vsakim dnem večja. Nad zamudo se torej jezimo!

Ko pa pride tisti srečni dan, da nam pošta dostavi 3 velike zavoje »Našega Rode«, to je veselja v razredih, to je živ-zav! Ko pa prejme vsakdo svojo številko, postane na mah vse mirno, vse gleda in opazuje, čita in se čudi, tista ura in redni pouk prideta v disharmonijo, toliko je kakor končano! Pa morda ne bo kdo trdil, da je s tem kaj za mujenega in pouk prikrajšan!

Učiteljstvo z največjim pridom in uspehom uporablja »Naš Rod« mesto okostenele čitanki. Pri čitankah je otrok prisiljen, da čita vedno eno in isto, saj nam čitanke nudijo le vaje v čitanju, česar se pa moramo izogibati, ker s tem ubijamo napetost in morimo zanimanje za vsebino, saj se pristidi otrokom najlepši sestavek, ako ga silimo, da ga mora čitati večkrat zaporedoma. »Naš Rod« nam pa prinaša vedno nove sestavke, različne in vse mogoče vsebine in pri tem so otroške duševne sile vedno na delu. Lahko trdim, da vzgaja »Naš Rod« otroke k samodelavnosti in aktivnosti. Otroci na naši šoli čitajo mnogo bolj, gladkeje in priredneje, odkar je v rabi »Naš Rod«, kakor prej pri čitankah. Koliko sto in sto vprašanj stavi deca na svojo učitelja, kar dokazuje zanimanje. Uspeh je tu! Tega ne more tajiti najhujši kritik in s tem je dosegel »Naš Rod« svoj namen.

Da je res dober, dokazuje pa še drugo dejstvo. Starši dajo otrokom denar za naš list brez vsakega pritiska, prav radi, kljub temu, da so rečni, večinoma zelo majhni posestniki in delavci. Radi dajo denar svojim otrokom, ker vidijo, da imajo otroci z »Našim Rodom« največje veselje — in otroci so najboljši merilo, da je list dober! — pa tudi ker ga starši z otroki tudi sami čitajo. To je pa drugi uspeh »Našega Rode«. Postal je tako rekoč ljudski list tam, kjer ima učiteljstvo pravo zanimanje in pridno uporablja to, kar nudi list, ne pa, da je učiteljevo delo z golo razdelitvijo posameznih številk že opravljeno.

Tovariši kritiki! Pero v roke in pišite tudi sami, kakor mislite, da bi bilo bolje, prepričan sem, da bo tovariš urednik poskoval od samega veselja do stropa.